

Associationsrättsliga frågor, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet elva motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2004 på det associationsrättsliga området. Motionsyrkandena gäller aktiebolag utan vinstintresse, redovisningsfrågor, könsfördelningen i bolagsstyrelser, förvärv av egna aktier, skydd för företagshemligheter, avtalsvillkor mellan näringsidkare och frågor om stiftelser. Därutöver behandlas ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden år 2003 om lagstiftningsprocessen på IT-området.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och pågående arbete.

I betänkandet finns sex reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden.....	5
Aktiebolag utan vinstintresse.....	5
Redovisning.....	6
Könsfördelningen i bolagsstyrelser.....	7
Förvärv av egna aktier.....	8
Skydd för företagshemligheter.....	11
Avtalsvillkor mellan näringsidkare.....	12
Stiftelser.....	13
Lagstiftningsprocessen på IT-området.....	15
Reservationer.....	17
1. Aktiebolag utan vinstintresse, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	17
2. Redovisning, punkt 2 (m, fp, kd, c).....	17
3. Förvärv av egna aktier, punkt 4 (kd).....	18
4. Skydd för företagshemligheter, punkt 5 (m, fp, kd, c).....	18
5. Avtalsvillkor mellan näringsidkare, punkt 6 (m, fp, kd, v, c).....	19
6. Lagstiftningsprocessen på IT-området, punkt 8 (m).....	20
Särskilt yttrande.....	21
Könsfördelningen i bolagsstyrelser, punkt 3 (v)	21
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	22
Motion från allmänna motionstiden hösten 2003.....	22
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Aktiebolag utan vinstintresse

Riksdagen avslår motion 2004/05:L337 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Redovisning

Riksdagen avslår motion 2004/05:L337 yrkande 2.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

3. Könsfördelningen i bolagsstyrelser

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L298 och 2004/05:L340.

4. Förvärv av egna aktier

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sk450 yrkande 7, 2004/05:Sk452 yrkande 15 och 2004/05:L326.

Reservation 3 (kd)

5. Skydd för företagshemligheter

Riksdagen avslår motion 2004/05:L315.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

6. Avtalsvillkor mellan näringsidkare

Riksdagen avslår motion 2004/05:L357.

Reservation 5 (m, fp, kd, v, c)

7. Stiftelser

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L290 och 2004/05:L318.

8. Lagstiftningsprocessen på IT-området

Riksdagen avslår motion 2003/04:N248 yrkande 19.

Reservation 6 (m)

Stockholm den 1 mars 2005

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Tasso Stafílidis (v), Maria Hassan (s), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Pia Nilsson (s), Johan Löfstrand (s), Peter Jonsson (s), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlöv (kd) och Rune Berglund (s).

Utskottets överväganden

Aktiebolag utan vinstintresse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att det inte skall införas nya former av aktiebolag. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet. Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

En sakkunnig person fick i juli 2001 i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att undersöka vad som kan vara en lämplig organisationsform för icke vinstdrivande näringsliknande verksamhet av inte obetydlig omfattning, exempelvis inom sjukvårds- eller utbildningssektorn. Uppdraget redovisades i september 2001 i promemorian Frågor kring icke vinstutdelande företag. I promemorian gjordes bedömningen att en icke vinstsyftande verksamhetsform av medlemskaraktär kan etableras enkelt och effektivt genom att aktiebolagsinstitutet kompletteras med vissa bestämmelser för icke vinstsyftande verksamhet. Det saknas således, enligt vad som anfördes i promemorian, anledning att införa en helt ny företagsform. I stället är det tillräckligt att införa en ny aktiebolagsform – aktiebolag utan vinstsyfte.

Regeringen tillkallade därefter en särskild utredare med uppdrag att utreda frågor om ett nytt slag av aktiebolag för icke vinstutdelande verksamhet (dir. 2002:30). Uppdraget redovisades i november 2003 i betänkandet (SOU 2003:98) Aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Utredningen har i enlighet med vad som angetts i direktiven utarbetat förslag till två modeller av aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning. Utredningen föreslår att det i aktiebolagslagen (1975:1385) införs ett nytt kapitel med bestämmelser om den nya aktiebolagsformen. De två modellerna av den nya aktiebolagsformen benämns icke-vinstutdelande aktiebolag respektive aktiebolag med begränsad vinstutdelning. I icke-vinstutdelande aktiebolag skall inte någon del av bolagets överskott kunna delas ut som vinst till aktieägarna. För aktiebolag med begränsad vinstutdelning skall viss del av bolagets överskott kunna delas ut till aktieägarna. Det utdelningsbara beloppet skall beräknas utifrån det av aktieägarna tillskjutna aktiekapitalet. Utredningen har, mot bakgrund av gällande EG-rättslig lagstiftning, kommit fram till att den nya formen av aktiebolag skall vara ett privat aktiebolag.

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) anför i motion 2004/05:L337 att det inte finns något behov av att införa särskilda aktiebolagsformer för t.ex. verksamhet inom områdena skola, vård och omsorg. Befintliga former av aktiebolag, privata respektive publika, täcker de behov som finns även inom nämnda verksamhetsområden. Motionärerna framhåller att om syftet är att vinstmedel inte skall uppstå i ett aktiebolag, eller att vinstmedel skall stanna kvar i bolaget, detta låter sig göras inom ramen för befintliga bolagsformer genom bestämmelser i bolagsordningen. I motionen begärs ett tillkännagivande om att det inte bör införas ytterligare former av aktiebolag (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Utredningsbetänkandet (SOU 2003:98) Aktiebolag med begränsad vinstutdelning har remissbehandlats och är, enligt vad utskottet erfarit, föremål för beredning inom Regeringskansliet. Resultatet av detta arbete bör inte föregripas, och utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 2004/05:L337 yrkande 1.

Redovisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att begränsa skyldigheten för arbetsgivare att i årsredovisningen lämna uppgifter om dels sjukfrånvaro, dels könsfördelningen i företagsledningen. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 2 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Företags skyldighet att upprätta årsredovisning regleras i 6 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078). Av bestämmelsen följer att samtliga aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare är skyldiga att avsluta sin bokföring med en årsredovisning. Undantagna är vissa mindre företag, bl.a. sådana som drivs i annan associationsform eller som enskild firma. De närmare bestämmelserna om årsredovisningens innehåll och form regleras i årsredovisningslagen (1995:1554), lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

I årsredovisningslagarna infördes fr.o.m. den 1 juli 2003 en skyldighet för privata arbetsgivare, kommuner och landsting att i årsredovisningen lämna uppgifter om anställdas sjukfrånvaro (prop. 2002/03:6, bet. LU1, rskr. 43). Vissa företag har undantagits från skyldigheten att lämna dessa uppgif-

ter. Så är fallet om antalet anställda under de senaste två räkenskapsåren uppgått till i medeltal högst tio. Utomlands anställda omfattas inte heller av arbetsgivarens uppgiftsskyldighet.

Sedan den 1 januari 2004 skall ett företag i sin årsredovisning även ange könsfördelningen inom företagets ledning (prop. 2002/03:56, bet. LU7, rskr. 221). Redovisningskravet omfattar företagets styrelseledamöter, verkställande direktör och andra personer i företagets ledning. I likhet med vad som gäller för uppgifter om anställdas sjukfrånvaro undantas från redovisningskravet företag i vilka antalet anställda uppgår till högst tio.

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion 2004/05:L337 ett tillkännagivande om att den skyldighet som arbetsgivare har att i årsredovisningen lämna uppgifter om anställdas sjukfrånvaro respektive könsfördelningen i företagsledningen skall inskränkas till att gälla enbart för publika aktiebolag (yrkande 2). Det finns enligt motionärerna inte någon anledning att betunga andra företag än de börsnoterade med en sådan uppgiftsskyldighet. En regel-förenkling i det här avseendet skulle, enligt motionärerna, bidra till att minska många företags administrativa börda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att omfattningen av redovisningsskyldigheten vad gäller såväl sjukfrånvaro som könsfördelningen i företagsledningen har övervägts i ovan nämnda lagstiftningsärenden. Enligt utskottets bedömning har det inte framkommit någon omständighet som utgör skäl att nu ompröva riksdagens tidigare ställningstaganden. Riksdagen bör därför avslå motion 2004/05:L337 yrkande 2.

Könsfördelningen i bolagsstyrelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör könsfördelningen i bolagsstyrelser. Utskottet hänvisar till kommande utredningsarbete. Jämför särskilt yttrande (v).

Motionerna

Tasso Stafilidis m.fl. (v) anför i motion 2004/05:L298 att det inom näringslivet finns en maktobalans mellan könen och pekar bl.a. på det förhållandet att andelen kvinnor i börsbolagens styrelser fortfarande är låg. Mansdominansen bland högre chefer i näringslivet är också tydlig och vid nyrekrytering väljer, enligt motionärerna, män ofta andra män. En konsekvens av att det finns så få kvinnor på chefspositioner blir därmed att

kvinnor sällan rekryteras till ledande befattningar. Motionärerna anser att en lagstiftning om könskvotering skulle kunna bryta den onda cirkeln. Den låga andelen kvinnor i bolagsstyrelser är vidare oacceptabel ur ett demokrati-, jämställdhets- och rättviseperspektiv och kan även ifrågasättas ur ett samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt perspektiv. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall tillsätta en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

I motion 2004/05:L340 av Sylvia Lindgren m.fl. (s) framförs liknande synpunkter. Motionärerna anser att det är nödvändigt att bredda kompetensen i bolagsstyrelserna och att detta kan åstadkommas bl.a. genom en jämnare könsfördelning. Ett tillkännagivande begärs om vikten av att öka andelen kvinnor i privata bolags styrelser.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats i föregående avsnitt infördes våren 2003 bestämmelser i bl.a. årsredovisningslagen som innebär en skyldighet för företagen att i sina årsredovisningar lämna uppgift om könsfördelningen inom företagets ledning (prop. 2002/03:56, bet. LU7, rskr. 221). I det då aktuella lagstiftningsärendet väcktes motionsyrkanden med krav på en utredning med uppgift att ta fram förslag till lagstiftning angående bolagsstyrelsernas könsammansättning. Utskottet ställde sig positivt till att en sådan utredning kom till stånd och utgick från att regeringen beaktade detta. Något formellt tillkännagivande från riksdagens sida var dock inte, enligt utskottet, påkallat. Riksdagen hade ingen annan uppfattning.

Utskottet har nu med tillfredsställelse erfarit att det pågår arbete inom Regeringskansliet i syfte att utarbeta direktiv till en utredning om hur en jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser skall kunna uppnås. Mot denna bakgrund saknas skäl för riksdagen att nu vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2004/05:L298 och 2004/05:L340, som därför bör avslås.

Förvärv av egna aktier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i aktiebolagslagens bestämmelser om förvärv av egna aktier. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och till pågående beredningsarbete. Jämför reservation 3 (kd).

Bakgrund

I svensk rätt har tidigare gällt ett förbud för aktiebolag att förvärva aktier i det egna bolaget annat än i särskilda undantagssituationer. Genom ändringar i aktiebolagslagen (1975:1385), som trädde i kraft den 10 mars 2000, fick emellertid publika aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs eller annan reglerad marknad rätt att förvärva och överlåta egna aktier (prop. 1999/2000:34, bet. LU9, rskr. 135). Förvärv av egna aktier skall ske på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller genom ett förvärvserbjudande riktat till aktieägarna. Förvärv får inte ske med större belopp än att det även efter förvärvet finns täckning för bolagets bundna egna kapital. Bolagets innehav av egna aktier får dessutom utgöra högst en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Beslut om förvärv fattas av bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen.

Den möjlighet som finns i svensk rätt att förvärva egna aktier är alltså begränsad till sådana publika aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs eller annan reglerad marknad. Andra publika aktiebolag och privata aktiebolag får som huvudregel inte förvärva egna aktier.

Motionerna

Per Landgren m.fl. (kd) yrkar i motion 2004/05:Sk450 att riksdagen skall upphäva nuvarande lagstiftning som möjliggör för noterade aktiebolag att återköpa egna aktier (yrkande 7). Ett motsvarande yrkande finns i motion 2004/05:Sk452 av Per Landgren m.fl. (kd) (yrkande 15). Enligt motionärerna innebär möjligheten till återköp av egna aktier att balansen mellan ägare och styrelse rubbas. Den innebär dessutom att styrelsen kan påverka aktievärdet på marknaden på ett otillbörligt sätt. Motionärerna förordar att förändringar i stället görs i skattesystemet, bl.a. att dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster avskaffas.

Runar Patriksson m.fl. (fp, m, kd, c) anser i motion 2004/05:L326 att även onoterade aktiebolag skall ges rätt att återköpa egna aktier. En möjlighet till förvärv av egna aktier i onoterade bolag skulle, enligt motionärerna, underlätta en omstrukturering av ägandet. Det gäller särskilt i löntagarägda företag och familjeföretag när det uppstår situationer där en eller flera delägare vill avsluta sitt ägande utan att det finns någon utomstående köpare som är villig att köpa aktierna. Motionärerna framhåller att en möjlighet till återköp av egna aktier skulle underlätta s.k. generationsskiften och att det är angeläget att en lagändring kommer till stånd snarast möjligt. Ett tillkännagivande begärs i enlighet med detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrkte i ovan nämnda lagstiftningsärende ett motionsyrkande som motsvarar de som nu framställts i motionerna 2004/05:Sk450 och 2004/05:Sk452. I det sammanhanget uttalade utskottet bl.a. att ett system med återköp av egna aktier skulle skapa möjligheter till en mer effektiv

användning av bolagens kapital. Vidare ansåg utskottet att aktiebolagens förvärv av egna aktier möjliggör en bättre anpassning till aktieägarnas önskemål än vad vinstutdelning gör. Utskottet erinrade också om att samtliga övriga EU-länder vid den tidpunkten tillät publika aktiebolag att förvärva egna aktier. Om de svenska bolagen inte skulle ges samma möjligheter som sina utländska konkurrenter skulle det, enligt utskottets mening, kunna innebära konkurrensnackdelar. Sammanfattningsvis konstaterade utskottet att fördelarna med reformen var betydande, samtidigt som riskerna med den samma kunde minimeras genom en lämplig utformning av regelsystemet.

Även frågan om privata aktiebolags möjligheter till förvärv av egna aktier var föremål för behandling då nuvarande möjlighet att förvärva egna aktier infördes. I den delen framhöll utskottet, med anledning av ett motionsyrkande med samma inriktning som i motion 2004/05:L326, att de publika aktiebolagens behov av att kunna förvärva egna aktier är av annat slag än det behov som privata aktiebolag kan ha. Utskottet konstaterade vidare att skälet till att det då framlagda förslaget om återköp av egna aktier endast avsåg vissa publika bolag delvis hade sin bakgrund i de regler som gäller för beskattning av ägare i fåmansföretag och att frågan om återköp i andra publika bolag och privata bolag kan lösas först när det finns ett nytt system för beskattning av aktieägare som i betydande omfattning varit verksam i fåmansföretag.

I sammanhanget bör vidare erinras om att regeringen i den lagrådsremiss om en ny aktiebolagslag som beslutades i maj 2004 föreslagit att de nuvarande bestämmelserna om förvärv och överlåtelser av egna aktier överförs i allt väsentligt oförändrade till den nya aktiebolagslagen. Detta med hänvisning till att de särskilda regler som gäller för beskattning av aktieägare i fåmansbolag, de s.k. 3:12-reglerna, behöver ses över innan några förändringar i det här avseendet kan vidtas. En sådan översyn har gjorts av 3:12-utredningen som i juni 2002 lämnade betänkande (SOU 2002:52) Beskattning av småföretagare. En särskild arbetsgrupp har därefter lämnat förslag till hur arbetet skall fullföljas. Arbetsgruppens rapport är nu föremål för remissbehandling.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande såvitt gäller möjligheterna för publika aktiebolag att förvärva egna aktier. I övrigt anser utskottet att resultatet av det arbete som pågår i fråga om beskattningsreglerna för aktieägare i fåmansbolag bör avvaktas.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2004/05:Sk450 yrkande 7, 2004/05:Sk452 yrkande 15 och 2004/05:L326.

Skydd för företagshemligheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en översyn av lagen om skydd för företagshemligheter. Jämför reservation 4 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter trädde i kraft den 1 juli 1990. Med företagshemlighet avses i lagen sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för näringsidkaren i konkurrenshänseende. Med information förstås både sådana uppgifter som har dokumenterats i någon form och enskilda personers kännedom om ett visst förhållande även om det inte har dokumenterats på något särskilt sätt. I princip kan varje uppgift i en näringsverksamhet utgöra en företagshemlighet. Avsikten är emellertid inte att alla uppgifter som en näringsidkare vill hålla hemliga skall åtnjuta skydd. Lagreglerna innebär en avvägning mellan olika intressen, som kommit till uttryck på så sätt att lagen gäller endast obehöriga angrepp på företagshemligheter.

I lagen finns bestämmelser om straff för den som olovligen bereder sig tillgång till en företagshemlighet eller som på annat sätt tar olovlig befattning med en företagshemlighet. Obehöriga angrepp på en företagshemlighet kan också grunda skadeståndsskyldighet. Lagen innehåller dessutom bestämmelser om vite.

I denna del av ärendet har inkommit en skrivelse från Svenskt Näringsliv. Företrädare för Svenskt Näringsliv, AGO AB och Telefonaktiebolaget L M Ericsson har inför utskottet framfört synpunkter i ärendet.

Motionen

I motion 2004/05:L315 begär Johan Linander m.fl. (c, m, fp, kd) ett tillkännagivande om vikten av ett förbättrat skydd för företagshemligheter. Motionärerna anser att straffbestämmelserna i lagen om skydd för företagshemligheter inte är tillfredsställande såvitt gäller en anställd som inom ramen för tilldelade arbetsuppgifter tar del av företagshemlig information. Vidare innehåller lagen, enligt motionärerna, brister såvitt gäller bestämmelserna om skadestånd. Lagen bör också kompletteras med bestämmelser om bevis-säkring i likhet med vad som redan gäller inom den immaterialrättsliga lagstiftningen. I motionen framhålls att lagen om skydd för företagshemligheter skiljer sig från motsvarande lagstiftning i andra länder. För att det i Sverige skall vara attraktivt för utländska investeringar är det således viktigt att den svenska lagstiftningen ger ett skydd som motsvarar vad som

gäller i andra länder. Motionärerna anser sammanfattningsvis att nu gällande lag innehåller brister i flera avseenden och att det är påkallat med en översyn av lagen.

Utskottets ställningstagande

Motioner om skydd för företagshemligheter behandlades senast av utskottet våren 1999 (bet. 1998/99:LU16). I det sammanhanget upplyste utskottet om att en utvärdering av lagen om skydd för företagshemligheter genomförts under våren 1998 i Regeringskansliet med syfte att undersöka om lagen behövde ändras, bl.a. för att möta kunskapsföretagens särskilda behov. Inom ramen för utvärderingen hölls en s.k. hearing med företrädare för bl.a. näringslivsorganisationer, organisationerna på arbetsmarknaden, universitet och medier. Vid hearingen diskuterades bl.a. frågan om lagen ger kunskapsföretagen ett tillräckligt skydd. Utvärderingen redovisades i en promemoria i juni 1998, i vilken konstaterades att det då inte fanns skäl att göra en översyn av lagen.

Utskottet kan konstatera att det således nu förflutit en tid sedan frågan om en översyn av lagen om skydd för företagshemligheter senast övervägdes närmare. Tiden är nu mogen för att på nytt överväga frågan, och utskottet förutsätter att regeringen vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga. Utskottet förutsätter vidare att ett sådant arbete kommer till stånd utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2004/05:L315.

Avtalsvillkor mellan näringsidkare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande vari förespråkas en utredning med uppdrag att lägga fram förslag som ökar möjligheterna att jämka avtal mellan näringsidkare. Jämför reservation 5 (m, fp, kd, v, c).

Bakgrund

Enligt 36 § avtalslagen (1915:218), som är en s.k. generalklausul, får avtalsvillkor jämkas eller lämnas utan avseende om villkoret är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst, senare inträffade förhållanden och omständigheterna i övrigt. Vid prövningen skall särskild hänsyn tas till behovet av skydd för den som i egenskap av konsument eller annars intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet.

Motionen

Yvonne Andersson m.fl. (kd) hänvisar i motion 2004/05:L357 till det skydd som lagstiftningen i många avseenden ger en konsument som den svagare parten i ett avtalsförhållande och anför att motsvarande skydd inte finns för småföretagare. Dessa kan emellertid ofta befinna sig i en underlägsen position i ett mellanhavande med ett större företag eller en koncern. I motionen framhålls att en kostsam juridisk process är ett betydligt större problem för småföretagaren än för den stora koncernen med helt andra ekonomiska förutsättningar. Det leder många gånger till att småföretagaren tvingas avstå från att processa om ett berättigat krav. I motionen konstateras vidare att avtal mellan näringsidkare ofta innehåller en skiljeklausul. Till nackdelarna med ett skiljedomsförfarande hör att det är en dyr process, vilket drabbar småföretagaren. Det hör till ovanligheterna att domstol jämkar en skiljeklausul i ett avtal mellan näringsidkare. Enligt motionärerna bör domstolarna ges större möjlighet till detta. Motionärerna anser att bruket av skiljeklausuler och det faktum att oskäligen avtal inte jämkas i någon större omfattning visar att spelreglerna mellan större och mindre företag inte fungerar. I motionen begärs att regeringen skall tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämkas oskäligen avtal mellan näringsidkare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid ett flertal tillfällen avstyrkt liknande motioner, senast i januari 2004 (bet. 2003/04:LU7), och riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Utskottet har nu, liksom tidigare, en viss förståelse för de synpunkter som förs fram i motionen. Vad som framkommit i ärendet utgör emellertid inte heller nu skäl att förorda bifall till motionen.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2004/05:L357.

Stiftelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i stiftelselagen. Utskottet hänvisar i huvudsak till en pågående översyn av lagen.

Bakgrund

Reglering av stiftelser finns i stiftelselagen (1994:1220) som trädde i kraft den 1 januari 1996. En stiftelse bildas enligt 1 kap. 2 § stiftelselagen genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att var-

aktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål. Stiftelsens egendom skall anses vara avskild när den har tagits om hand av någon som har åtagit sig att förvalta den i enlighet med stiftelseförordnandet.

Stiftelselagen innehåller regler om förvaltning av en stiftelse, om bokföring och årsredovisning samt revision. Vidare finns bestämmelser om skadestånd för t.ex. ledamöter i en stiftelses styrelse och om ändring av föreskrifter i ett stiftelseförordnande. Den innehåller också bestämmelser om likvidation och upplösning av stiftelser samt om stiftelses firma. Utöver de civilrättsliga reglerna innehåller lagen bestämmelser om offentlig tillsyn och registrering av stiftelser i ett särskilt stiftelseregister.

En stiftelse skall vara registrerad om den är skyldig att upprätta årsredovisning enligt bokföringslagen eller om det följer av föreskrifter i stiftelseförordnandet att den skall vara registrerad. Registrerings- och tillsynsmyndighet är som regel länsstyrelsen i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte.

I lagen finns även bestämmelser om två särskilda former av stiftelser, insamlingsstiftelser och kollektivavtalsstiftelser, som alltså inte faller in under det allmänna stiftelsebegreppet. En insamlingsstiftelse bildas enligt 11 kap. 1 § stiftelselagen genom att en eller flera stiftare förordnar att pengar som inflyter efter ett upprop av dem, skall som en självständig förmögenhet främja ett bestämt och varaktigt ändamål. Ett ytterligare krav är att någon åtar sig att ta emot pengarna för förvaltning i enlighet med förordnandet. Som redan nämnts finns det i lagen särskilda bestämmelser om ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande, vilket kräver tillstånd av Kammarkollegiet. För beslut om att en stiftelse skall upphöra krävs normalt bl.a. att stiftelsen bildades för mer än 50 år sedan och att den inte under de senaste fem åren kunnat främja sitt ändamål. I fråga om insamlingsstiftelser gäller dock att en sådan är upplöst om den har saknat tillgångar under en sammanhängande tid av två år.

Motionerna

Birgitta Carlsson och Agne Hansson (båda c) anser i motion 2004/05:L290 att stiftelselagen, efter att nu ha varit i kraft i tio år, bör utvärderas. I motionen begärs ett tillkännagivande om behovet av ändringar i lagen så att det blir enklare att avsluta eller förändra en insamlingsstiftelse som har förlorat sitt syfte.

Göran Magnusson (s) pekar i motion 2004/05:L318 på att det av de registreringsbevis som länsstyrelserna utfärdar inte framgår vem som är stiftelsens revisor. I syfte att öka öppenheten och möjligheten till kontroll anser motionären att detta bör föranleda en ändring i stiftelselagen. Motionären anser vidare att det bör införas ett centralt stiftelseregister. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen i proposition 2004/05:50 Åtgärder mot missbruk av stiftelser, som överlämnades till riksdagen i december 2004, har lagt fram förslag till ändringar i stiftelselagen som innebär att stiftelseregistret, i fråga om där registrerade stiftelser, skall innehålla uppgift om vem som är revisor i stiftelsen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 2004/05:L318 är således inte påkallad i denna del.

Enligt vad som redovisas i propositionen har det inom Justitiedepartementet inletts en allmän översyn av stiftelselagen. Utskottet utgår från att övriga frågeställningar som tas upp i motionerna kommer att aktualiseras inom ramen för det arbetet.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2004/05:L290 och 2004/05:L318.

Lagstiftningsprocessen på IT-området

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av att öppna den europeiska lagstiftningsprocessen på IT-området. Jämför reservation 6 (m).

Motionen

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion 2003/04:N248 ett tillkännagivande om behovet av att öppna den europeiska lagstiftningsprocessen på IT-området (yrkande 19). Motionärerna pekar på att mycket av den lagstiftning som påverkar företagen bereds och beslutas inom EU och att Sveriges bidrag i den beslutsprocessen behöver stärkas, exempelvis genom att Sveriges erfarenhet av ny teknik förs fram i det europeiska arbetet. Detta mot bakgrund av att viss EG-rättslig lagstiftning på IT-området, enligt motionärerna, har medfört betydande administrativt besvär för svenska företag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar om att regeringen i skrivelse 2004/05:48 Regeringens handlingsplan för minskad administration för företagen m.m. anfört att regelförenkling och därmed sammanhängande frågor från svensk sida prioriteras som en del av EU:s modernisering. I skrivelsen hänvisar regeringen till kommissionens regelförbättringspaket som presenterades i juni 2002, i vilket ingår bl.a. en handlingsplan för bättre och enklare regler. Regeringen redovisar också olika pågående initiativ för att förenkla gällande lagstiftning, bl.a. konkurrenskraftsrådets arbete med listor över förslag på EG-regler som kan förenklas och som skall ha fokus på regler som ger en

onödigt stor administration för företagen. Vidare pekar regeringen på kommissionens initiativ Europeiska företagspanelen, där deltagande företag kommer att få ta del av förslag till ny EG-lagstiftning och lämna synpunkter på t.ex. vilka administrativa bördor och kostnader som förslagen skulle kunna ge upphov till.

Utskottet har från sina utgångspunkter ingen annan uppfattning än motionärerna vad gäller vikten av att Sverige aktivt bidrar till pågående regel-förenklingsarbete inom EU. Mot bakgrund av vad som redovisats ovan kan utskottet inte finna annat än att också regeringen har detta synsätt. Någon riksdagens vidare åtgärd kan därför inte anses påkallad med anledning av motion 2003/04:N248 yrkande 19, som avstyrks.

Reservationer

1. Aktiebolag utan vinstintresse, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp), Vivian Gerdin (c), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp) och Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om aktiebolag utan vinstintresse. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L337 yrkande 1.

Ställningstagande

Som framhålls i motion 2004/05:L337 finns det inget som tvingar ett aktiebolag att driva sin verksamhet i strikt vinstmaximerande syfte. Bolagets ägare drar själva upp riktlinjerna för verksamheten, och det finns många fall där aktiebolag har bildats utan att ägarnas avsikt varit att över huvud taget göra vinstutdelningar. De befintliga formerna av aktiebolag fyller de behov som finns, och det finns därmed ingen anledning att införa ytterligare bolagsformer i enlighet med vad som anges i betänkandet (SOU 2003:98) Aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Förslaget bör således inte läggas till grund för lagstiftning.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion 2004/05:L337 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Redovisning, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp), Vivian Gerdin (c), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp) och Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om redovisning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L337 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det inte finns någon anledning att betunga andra företag än de börsnoterade företagen med att redovisa uppgifter om sjukfrånvaro respektive könsfördelningen i företagsledningen. Att inskränka denna uppgiftsskyldighet till att gälla enbart publika aktiebolag skulle innebära en regelförenkling och minska många företags administrativa börda. Regeringen bör därför ges i uppdrag att snarast återkomma med lagförslag med nu angiven inriktning.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion 2004/05:L337 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Förvärv av egna aktier, punkt 4 (kd)

av Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förvärv av egna aktier. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Sk450 yrkande 7 och 2004/05:Sk452 yrkande 15 och avslår motion 2004/05:L326.

Ställningstagande

Jag delar uppfattningen att möjligheten för noterade börsbolag att återköpa egna aktier bör upphävas. Nuvarande lagstiftning innebär att balansen mellan ägare och styrelse rubbas. Styrelsen kan dessutom påverka aktievärdet på marknaden på ett otillbörligt sätt. I stället för att tillåta återköp av egna aktier borde de förändringar i skattesystemet göras som redovisas i motion 2004/05:Sk450.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna 2004/05:Sk450 yrkande 7 och 2004/05:Sk452 yrkande 15 och med avslag på motion 2004/05:L326, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Skydd för företagshemligheter, punkt 5 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Martin Andreasson (fp), Vivian Gerdin (c), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp) och Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skydd för företagshemligheter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L315.

Ställningstagande

Vi delar motionärernas uppfattning att lagen om skydd för företagshemligheter innehåller brister i flera avseenden och att det finns ett stort behov av att snarast se över lagstiftningen. Detta bekräftas också av vad som har anförts i ärendet av företrädare för Svenskt Näringsliv, AGO AB och Telefonaktiebolaget L M Ericsson. Lagen är svårtillämpad särskilt för mindre företag som verkar på en begränsad marknad, företag i vilka kundlistan ofta är den mest värdefulla tillgången.

Som anförs i motionen behöver såväl bestämmelserna om straff som bestämmelserna om skadestånd ses över. Vidare bör lagen kompletteras med bestämmelser om bevissäkring i likhet med vad som redan har införts i den immaterialrättsliga lagstiftningen. Det är också angeläget att den svenska lagstiftningen ger ett skydd som motsvarar vad som gäller i andra länder, inte minst för att Sverige skall vara attraktivt för utländska investeringar. Mot bakgrund av vad som nu har anförts bör regeringen snarast ta initiativ till en översyn av lagen.

Vad som anförts bör riksdagen, med bifall till motion 2004/05:L315, som sin mening ge regeringen till känna.

- 5. Avtalsvillkor mellan näringsidkare, punkt 6 (m, fp, kd, v, c)**
av Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Tasso Stafilidis (v), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Henrik von Sydow (m), Mia Franzén (fp) och Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L357.

Ställningstagande

Konsumenter är, i egenskap av svagare part i avtalsförhållanden, i många avseenden skyddade genom lagstiftning. Motsvarande skydd finns emellertid inte för småföretagare som ofta kan befinna sig i en underlägsen position i ett mellanhavande med ett större företag. En kostsam juridisk process är ett betydligt större problem för småföretagaren än för den stora koncernen med helt andra ekonomiska förutsättningar. Detta leder många gånger till att småföretagaren tvingas avstå från att processa om ett berättigat krav.

Vi kan vidare konstatera att avtal mellan näringsidkare ofta innehåller en skiljeklausul. Till nackdelarna med ett skiljedomsförfarande hör att det är en dyr process, vilket särskilt drabbar småföretagare. Skiljeklausuler anses allmänt oskäligen i avtal mellan en näringsidkare och en konsument. Där- emot hör det till ovanligheterna att domstol jämkar en skiljeklausul i ett avtal mellan näringsidkare. Den möjligheten anser vi skall utvidgas. Bru- ket av skiljeklausuler och det faktum att oskäligen avtal inte jämkas i någon större omfattning visar att spelreglerna mellan större och mindre företag inte fungerar. Det är viktigt att utreda vilka åtgärder som krävs för att stärka mindre företags ställning vid tvister. Enligt vår uppfattning bör regeringen tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion 2004/05:L357, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Lagstiftningsprocessen på IT-området, punkt 8 (m)

av Inger René (m) och Henrik von Sydow (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om lagstiftningsprocessen på IT-området. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:N248 yrkande 19.

Ställningstagande

Som anförts i motionen bereds och beslutas mycket av den lagstiftning som påverkar företagen inom EU. Det är helt i sin ordning, men Sverige måste enligt vår mening i större utsträckning bidra i den processen. Det finns flera exempel på lagstiftningsprodukter som enligt vår mening har varit proble- matiska och som innehåller regler som innebär betydande administrativt besvär för svenska företag. Som exempel kan nämnas personuppgiftslagen, lagen om elektroniska signaturer och distansavtalslagen. Sveriges erfarenhe- ter av den nya tekniken måste i större utsträckning föras fram i det europeiska arbetet på IT-området.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion 2003/04:N248 yrkande 19, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Könsfördelningen i bolagsstyrelser, punkt 3 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

Jag anser, som närmare utvecklas i motion 2004/05:L298, att det inom näringslivet finns en maktobalans mellan könen och att det bl.a. tar sig uttryck i det förhållandet att andelen kvinnor i börsbolagens styrelser fortfarande är låg. Den låga andelen kvinnor i bolagsstyrelserna är oacceptabel ur ett demokrati-, jämställdhets- och rättviseperspektiv och kan även ifrågasättas ur ett samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt perspektiv. Mot den bakgrunden anser jag att det bör tillsättas en utredning med uppgift att ta fram förslag till ändring i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

Det är utmärkt att regeringen avser att tillkalla en utredning om hur könsfördelningen inom bolagsstyrelserna kan bli jämnare. Jag utgår från att de synpunkter som framförs i motionen kommer att aktualiseras inom ramen för det kommande arbetet, och väljer därför att inte yrka bifall till motionen. Jag kommer dock att noga följa frågan och återkommer om så blir nödvändigt.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:N248 av Bo Lundgren m.fl. (m):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet att öppna den europeiska lagstiftningsprocessen på IT-området (avsnitt 5.5.7).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Sk450 av Per Landgren m.fl. (kd):

7. Riksdagen beslutar att upphäva möjligheten till återköp av egna aktier i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05:Sk452 av Per Landgren m.fl. (kd):

15. Riksdagen beslutar att avskaffa bolags rätt att återköpa egna aktier.

2004/05:L290 av Birgitta Carlsson och Agne Hansson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra stiftelselagen så att det blir lättare att avsluta eller förändra en insamlingsstiftelse.

2004/05:L298 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning skall tillsättas med uppgift att ta fram förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 % av vardera könet skall vara representerade i börsnoterade aktiebolagsstyrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolagsstyrelser.

2004/05:L315 av Johan Linander m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förbättrat skydd för företagshemligheter.

2004/05:L318 av Göran Magnusson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om registrering av stiftelserevisorer och om centralt stiftelseregister.

2004/05:L326 av Runar Patriksson m.fl. (fp, m, kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om köp av egna aktier i onoterade företag.

2004/05:L337 av Jan Ertsborn m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte införa ytterligare former av aktiebolag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inskränka skyldigheterna att i årsredovisningarna lämna uppgifter om sjukfrånvaro och könsfördelningen i företagsledning till publika aktiebolag.

2004/05:L340 av Sylvia Lindgren m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att öka andelen kvinnor i privata bolagsstyrelser.

2004/05:L357 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att komma med förslag till åtgärder för att stärka mindre företags möjligheter att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare.